

je su najprije otkrivene, prezentirane su bez ikakvih dodatnih informacija, odnosno samo su konzervirani nalazi. Rimska kuća novosagrađeni je objekt veličine jedne insulae, detaljna je i vjerna obnova bazirana na nalazima samog grada (originali) i rimskim kopijama. Rekonstrukcijom se slijedilo vjerno prikazivanje svih heterogenih sadržaja rimske kuće, i to s gotovo svim mogućim detaljima (draperije, rasvjeta, hortikulturno rješenje atrija). Na mjestu nalaza ognjišta za pečenje opeka sagrađena je staklena zgrada, koja se doimlje kao jedna ogromna vitrina (samo je stručnjacima dopušten ulaz u zgradu), i dopunjena bogatim didaktičkim materijalom o funkcioniranju peći, tipovima peći, raznim proizvodima i dr. No najveća atrakcija ovog lokaliteta je »rimska pekara« u kojoj se prikazuje »in vivo« spravljanje kruha starim metodama, koji se tu može i kupiti.

Desetogodišnje istraživanje rimskog grnčarskog centra u Boutovu, kraj Pavlikena u sjevernoj Bugarskoj, i otkriće više od 50 keramičkih radionica rezultiralo je gradnjom muzeja na samom lokalitetu.

Zbog neotpornosti materijala na atmosferilije bila je neizbježna gradnja muzeja. Presentacija bogatog materijala upotpunjena je prikazom kompletnog tehnološkog procesa keramičke produkcije a specijaliziranim seminarima nastoji se stvoriti internacionalni centar za proučavanje rimske keramike.

Prvi smo put u jednom specijaliziranom muzeološkom časopisu dobili stručne informacije o »kineskom arheološkom čudu«, armiji terakotnih figura prirodne veličine otkrivenih, odnosno prezentiranih otvorenjem muzeja na samom lokalitetu 1984. godine. Ovo ogromno arheološko nalazište, koje do sada ima tri velika iskopa s gotovo 8000 ratnika, u neposrednoj je blizini mauzoleja prvog kineskog vladara (259—210) u pokrajini Qin Shi Huang. Iznad prvog velikog iskopa nalazi se glavni dio muzeja u kojem su prikazani ratnici i konji »in situ«, u jednoj prostoriji izuzetno vrijedan nalaz brončanih kola i konja, a u dvije pokrajine različiti tipovi (činovi) ratnika, kola i oružja. Ovaj je muzej, otvoren tek prije godinu dana, posjetilo 6,5 milijuna posjetilaca. Uz ovaj se članak nadovezuju dva kraća prikaza historijata razvoja kineskih

muzeja, njihove orijentacije, te perspektive razvoja.

Poboljšati rad u muzejima — glavni je motiv osnivanja MAP-a (Museum Assessment Program) Saveza američkih muzeja (AAM). Riječ je o vrlo detaljnoj stručnoj analizi kompletnog muzejskog rada koja rezultira uvrštavanjem dotičnog muzeja na specijalni popis muzeja. Muzeji koji su ocijenjeni povoljno u vrlo kompliciranoj stručnoj kvalifikaciji imaju prioritet u traženju financijske pomoći, sponzorstva, stručnih usavršavanja, raznih stipendija i sl. Koliko je teško ispuniti uvjete, dovoljno govori podatak da je od — otprilike — 5500 muzeja Amerike 595 muzeja upisano u registar.

Realizacija jednog naizgled utopiističkog projekta, stvaranje Muzeja moderne umjetnosti na bazi kolekcije J. R. Sotoa u njegovom rodnom mjestu Ciudad Bolivar, (600 km od Caracasa), tema je članka u kojem se spominju kao suradnici i dva naša stručnjaka — Irina Subotić, koja je u Muzeju gostovala s izložbom **Zenitizma**, te Ivan Picelj, koji je svojim umjetničkim opusom uključen u specijalizirano opredjeljenje ovog muzeja — konstruktivističko, geometrijsko i kinetičko slikarstvo.

Navode se vrlo izravno i dva velika problema s kojima su suočeni kustosi muzeja: očuvanje i zaštita umjetničkih djela izrađenih od novih materijala u uvjetima velike vlažnosti, te neadekvatnost nove arhitekture koja je zanemarivala složene muzejske potrebe. Interesantan je i prikaz stalnog postava Državnog muzeja teatra, muzike i kina Ukrajine koji se bazirao na elementima teatarske scenografije, namjerno izbjegavajući ustaljene muzeografske metode, te se čitav postav doima kao komorni teatar. Posljednja dva priloga tematski se vežu uz jubilej 40-godišnjice Haške konvencije (Konvenciji o zaštiti kulturnih dobara u slučaju rata). U prvom članku govori se kako su tekle pripreme i evakuacije kulturnih dobara prije fašističke okupacije Lenjingrada i za vrijeme opsade, te metode zaštite nakon rata. U Puškinovom muzeju u Lenjingradu 1984. godine otvorena je izložba **30 djela Dresdenske galerije** kao memento na spašavanje umjetnina slučajno pronađenog plana mjesta sakrivenih slika, pronalaženje te transport i restauraciju koju su izveli ruski stručnjaci. Umjetnine su 1955. godine nakon restauraci-

je vraćene Dresdenskoj galeriji, koja se ovim putem — izložbom — i zahvaljuje.

MUSEUM, Unesco, Paris, vol. XXXVII, No. 4, 1985.

Višnja Zgaga

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Prilmeno: 11. 2. 1987.

Citiranjem definicije pojma **ekomuzej** njegova začetnika G. H. Riviere najavljuje se tema broja posvećena sjećanju na jednog od najrevolucionarnijih muzeologa ovog stoljeća. De Varine, suosnivač ovog pokreta koji je i tvorac kovanice **ekomuzej**, objašnjava pod tim pojmom različite forme djelovanja i rada muzeja (interpretativni centar, muzej na otvorenom, muzej instrument razvoja, centar etnografske zaštite, muzej industrijskog nasljeđa) čiji je zajednički cilj **upotrijebiti cjelokupno nasljeđe za globalni razvoj**. Slijedi teoretski članak F. Huberta koji daje pregled razvoja ideje ekomuzeje u Francuskoj od 1967. godine do danas, slijedeći misao o razlici između teoretskih načela i njihove realizacije.

Vrlo je aktualan članak koji govori o nedavno uočenom problemu nadopunjavanja zbirki suvremenim materijalom, odnosno o kriterijima kojim se rukovodi da bi takvo prikupljanje građe istinski bilo slika društva i prostora. O projektu ekomuzeje Le Creusot mnogo se pisalo (čak smo imali prilike u Zagrebu i čuti predavanje njena osnivača M. B. Scalbert), a sada nas informira o načinu proširenja muzejskog kadra iz redova posjetilaca-korisnika.

O tome kako je pokret ekomuzeje u Francuskoj uvjetovao sve veće i veće pothvate zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa piše M. Que-rien.

Pokret nove muzeologije, izrastao iz nekih principa ekomuzeja, prikazan je deklaracijom Quebec (1984. godine), u kojoj su sadržani njeni osnovni principi.

Ove teoretske tekstove nadopunjuju primjeri, ilustracije raznolikih primjera funkcioniranja ekomuzeja iz raznih krajeva svijeta.

U Quebecu, Kanada, gdje danas postoji šest raznih tipova ekomu-

zeja, osjeća se snažan utjecaj francuske prakse ekomuzeja što se obrazlaže stalnim kontaktima s francuskim stručnjacima, napose sa G. H. Riviere. Ističe se važnost održavanja popularnih seminara muzeologije za stanovnike.

Na primjeru Švedske, koja je projektom Skansena preteča ideje ekomuzeja, opisan je novi tip ekomuzeja koji se bavi kulturom, životom i prirodnom osnovom Laponaca.

Slijedi prikaz o portugalskim ekomuzejima koji se — također potaknuti francuskim iskustvom — konstituiraju od 1979. god.

Muzeje susjedstva (neighbourhood museum) opisuje J. R. Kinard, osnivač prvog takvog muzeja u svijetu. Ti su muzeji ustanovljeni da bi zadovoljili kompleksnije potrebe kulturno siromašnih zajednica i djeluju kao kulturni centri i tzv. »katalizatori«
društvenih promjena. Pregled prakse ekomuzeja u Venezueli, Maliju i Brazilu ne može a da ne asocira na nepostojanje bilo kakvog sličnog rada u našoj zemlji. Na vrlo velike sličnosti između ekomuzeja i »heimatmuseuma«, regionalnih muzeja u Njemačkoj koji su služili kao instrument borbe nacističke Njemačke, argumentirano upozorava A. Cruz-Ramirez. Naime, ekomuzej kao branitelj graditelj lokalnog kulturnog identiteta uvijek može poslužiti kao sredstvo političke borbe — kako s pozitivnim, tako i s negativnim predznakom.

Đurđica Cvitanović Sakralna arhitektura baroknog razdoblja Gorički i Gorsko-dubički arhiđakonati — knjiga I, 1985.

Biserka Šavora

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb

Primljeno: 20. 12. 1936.

Malo je knjiga koje su osebujno znanstveno djelo i izvanredno primjenjiv operativni materijal u aktivnoj zaštiti spomenika kulture. Oba ova predznaka odlikuju novo djelo dr. Đurđice Cvitanović, objavljeno pod naslovom **Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, Gorički i Gorsko-dubički arhiđakonati**. Po prvi su put sintetizirano prika-

zani sakralni spomenici s područja Banije, Korduna, Žumberka i Gornjeg Pokuplja, na području današnjih općina Jastrebarsko, Ozalj, Karlovac, Duga Resa, Vrginmost, Dvor na Uni, Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak.

Prema riječima autorice, izabrani su spomenici ne samo prema kriteriju vrijednosti nego i poradi povijesne slojevitosti i kulturnih prilika u kojima su nastali na ovom području evropske specifične povijesti, koje je činilo jugozapadni dio Zagrebačke biskupije u XVII. i XVIII. st., te graničarsko područje Srednje Evrope prema Turskom Carstvu.

Poradi toga je iz stručne obrade oko 150 objekata proistekao upečatljiv prikaz kronologije događaja na tom području.

Sadržajno, knjiga je podijeljena na pet osnovnih dijelova:

Prvi — Razdioba analizirane građe, tipološka klasifikacija objekata, u odnosu na vrijeme izgradnje, materijal, kompoziciju;

Drugi — Deskripcija objekata, povijesna klasifikacija, stilsko-tipološka valorizacija Goričkog arhiđakonata;

Treći — te Gorsko-dubičkog arhiđakonata, uz iznošenje dokumentacione građe, izvora podataka i bibliografije;

Četvrto — Poglavlje o graditeljima raznih tadašnjih struka koje ujedno daje sliku preslojavanja stanovništva i dotoke utjecaja na umjetničko izražavanje;

Peto — Objavljivanje popisa izvođača na raznim područjima djelatnosti omogućit će daljnju analizu i određivanje kulturnih i socijalnih kretanja.

Tematski, znanstveni je obrađeno više tematskih cjelina, primjerice:

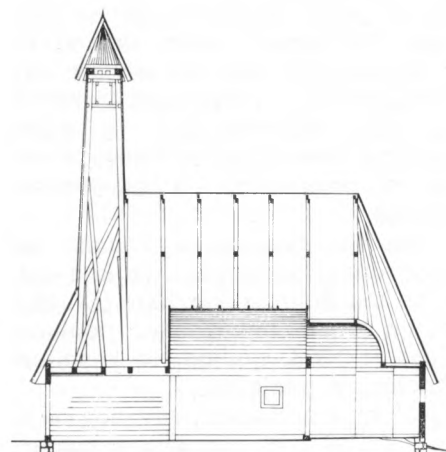
- samostanski sklopovi,
- utjecaj crkvenih redova na razvoj barokne umjetnosti,
- zvonik — barokni element i simbol crkvene arhitekture,
- barokne dvoranske crkve,
- crkveno graditeljstvo narodnih slojeva,
- drvene seljačke crkve.

Po tipologiji, predstavljene su dvoranske i centralne crkve, kronološki svrstane na srednjovjekovne barokizirane crkve, na novosagrađene rimokatoličke, srpsko-pravoslavne i grkokatoličke crkve, te na postbaroknu crkvenu arhitekturu. Po građevnom materijalu prikazane su kako zidane mještanske, tako i drvene crkvice i kapelice pučkog graditeljstva.

Metodološki, i iscrpno dokumentirano, jednako su prikazani svi spomenici naše široke graditeljske baštine.

Osim postojećih spomenika, dokumentirano su prikazani i mnogi spomenici (uglavnom) sakralnog karaktera, uništeni tijekom II. svjetskog rata, te je tako ova knjiga cjelovit prikaz fonda sakralnih spomenika tog područja.

To je naročito pregledno izraženo u prilogu »Katalog objekata«.

253 LJESKOVAC — pravoslavna kapela Vaznesenja Gospodnjeg (uzdužni presjek) u Ljeskovcu

Pravoslavna kapela Vaznesenja Gospodnjeg (uzdužni presjek) u Ljeskovcu

Vrijednost ovog djela u naučnom interesu, te izvanredan doprinos u ulozi aktivne zaštite spomenika, čini metodološki pristup obradi građe kroz objavljivanje cjelovite topografije, te osebujna interpretacija spomeničke valorizacije.

Dostupnost maksimuma podataka i raspoložive dokumentacije, kroz katalog objekata, poslužit će stručnjacima svih profila, u obradi operativnih planova, prilikom izrade konzervatorske dokumentacije, te konzervatorsko-urbanističke dokumentacije pri izradi urbanističkih planova svih nivoa (od prostornih planova, generalnih urbanističkih planova, provedbenih urbanističkih planova), te kao podloga restauratorskim radovima, ili za daljnji studij povijesti umjetnosti.

Naročitu vrijednost predstavlja ovakav pristup također i vlasnicima, odnosno korisnicima spomeničkih objekata.

Za razliku od uobičajenih popisa spomenika, s osnovnim podacima i deskripcijom lokaliteta ili objekata, topografija kao metoda zahtijeva promatranje i istraživanje šireg područja, pa tek tada cjelinu po cjelinu.